

Tjänsteutlåtande

Utfärdat 2024-12-17

Ärendenummer SMF-2024-02479

Handläggare

Cecilia Minell

Telefon: 031-365 58 63

E-post: cecilia.minell@stadsmiljo.goteborg.se

Yttrande över motion om åtgärder mot missbruk av lustgas i Göteborgs kommun

Förslag till beslut

1. Stadsmiljönämnden avstyrker den föreslagna åtgärden enligt förslagspunkt 1 i motionen.
2. Stadsmiljönämnden anser förslagspunkt 2 i motionen redan besvarad av socialnämnd centrum.
3. Stadsmiljönämnden översänder stadsmiljöförvaltningens tjänsteutlåtande till kommunstyrelsen som stadsmiljönämndens eget yttrande.

Sammanfattning

Stadsmiljönämnden har ombetts yttra sig över en motion av Agneta Kjaerbeck (SD) Jörgen Fogelklou (SD) och Emma Altenhammar (SD) gällande åtgärder mot missbruk av lustgas. Förslagen innehåller förbud mot missbruk av lustgas i offentliga miljöer som införs i Göteborgs lokala ordningsföreskrifter samt genomförande av en informationskampanj.

Som anledning till förslagen anges bland annat att användning av lustgas som berusningsmedel under de senaste åren ökat vilket innebär problem både för folkhälsan och för miljön, vilket måste ageras på till dess att ett nationellt förbud mot lustgas genomförs.

Förvaltningen svarar bara på förslag 1 i motionen då förvaltningen anser att förslag 2 redan är besvarad då den remitterats till socialnämnd centrum.

Stadsledningskontoret har reviderat Göteborgs ordningsföreskrifter, vilket kommunfullmäktige beslutat om (2024-12-12 § 543) och som nu prövas av Länsstyrelsen. Nytt i ordningsföreskrifterna är förbud mot bruk av lustgas i berusningssyfte, med samma geografiska omfattning som alkoholförbudet. Förbudsområden inkluderar bland annat skolgårdar utanför skoltid.

Stadsmiljöförvaltningen anser att förslaget är väl övervägt och ser inget behov av ytterligare regleringar.

Bedömning ur ekonomisk dimension

För stadsmiljöförvaltningen innebär tomma lustgastuber i stadsmiljön en kostsam hantering av insamling och återvinning av dessa. Totalt lade stadsmiljöförvaltningen cirka 2 miljoner kronor på hanteringen av lustgastuber under år 2024. Ett förbud mot bruk av lustgas i de lokala ordningsföreskrifterna kan på sikt bidra till en minskning av

förekomsten, vilket i sin tur kan minska stadsmiljöförvaltningens hantering av lustgastuberna i lika hög grad.

Bedömning ur ekologisk dimension

Lustgas är en potent växthusgas, skadlig för miljön. Tomma lustgastuber bidrar även till nedskräpning och förfulning av stadsmiljön. Ett förbud mot bruk av lustgas i de lokala ordningsföreskrifterna skulle kunna bidra till att på sikt stävja dessa problem.

Bedömning ur social dimension

Användningen av lustgas som berusningsmedel har de senaste åren ökat, framför allt bland barn och unga. Gasen är potentiellt livsfarlig, då den kan orsaka syrebrist i hjärnan. Brukandet av lustgas föranleder även ordningsstörningar i form av bråk och dylikt i staden. Ett förbud mot bruk av lustgas i de lokala ordningsföreskrifterna skulle kunna bidra till att skapa större ordning och trygghet i stadens offentliga rum och få barn och unga att minska sitt brukade av gasen.

Bilagor

1. Motion av Agneta Kjaerbeck (SD), Jörgen Fogelklou (SD) och Emma Altenhammar (SD) om åtgärder mot missbruk av lustgas i Göteborgs kommun -SLK-2024-00958

Ärendet

Stadsmiljönämnden har ombetts yttra sig över en motion av Agneta Kjaerbeck (SD) Jörgen Fogelklou (SD) och Emma Altenhammar (SD) med förslag om åtgärder mot missbruk av lustgas i Göteborgs kommun. Svaret ska vara stadsledningskontoret tillhanda senast den 1 april 2025.

Beskrivning av ärendet

Motionen föreslår:

1. Kommunstyrelsen beslutar om ett kommuntäckande förbud mot missbruk av lustgas i offentliga miljöer som införs i Göteborgs lokala ordningsföreskrifter.
2. Socialnämnd centrum i samarbete med skolor, vårdcentraler och ungdomsverksamheter, genomför en informationskampanj som riktar sig till ungdomar i hela Göteborg och deras föräldrar.

Som anledning till förslagen anges bland annat att användning av lustgas som berusningsmedel under de senaste åren ökat vilket innebär problem både för folkhälsan och för miljön. Till dess att ett nationellt förbud mot lustgas genomförs, måste Göteborgs kommun agera för att skydda invånarnas hälsa och miljön.

Förvaltningen svarar bara på förslag 1 i motionen då förvaltningen anser att förslag 2 redan är besvarad då den remitterats till socialnämnd centrum.

Lokala föreskrifter och kommunens rådgighet

Enligt 3 kap. 8 § ordningslagen (OL) får kommunerna, efter regeringens bemyndigande, meddela föreskrifter för att upprätthålla den allmänna ordningen på offentlig plats, anpassade efter lokala förutsättningar. Detta, då ordningslagens grundläggande bestämmelser om ordning och säkerhet inte anses tillräckliga för att i alla avseenden täcka in de olika ordningsproblem som kan finnas i kommunerna.

I framtagandet av föreskrifterna är kommunerna emellertid begränsade av den ram som följer av ordningslagen, föreskrifterna får inte göra någon inskränkning i ordningslagens bestämmelser. Andra skäl än att upprätthålla den allmänna ordningen på offentlig plats, eller plats som jämföras med offentlig plats, får inte läggas till grund för lokala ordningsföreskrifter. Vidare får inte föreskrifterna lägga onödigt tvång på allmänheten eller göra obefogade inskränkningar i den enskildes frihet (3 kap. 12 § OL). De lokala ordningsföreskrifterna får inte heller angå förhållanden som regleras i annan författning eller som kan regleras på annat sätt.

Det är angeläget för en kommun att noga pröva vilka bestämmelser som behövs i de lokala ordningsföreskrifterna liksom bestämmelsernas geografiska tillämpningsområden.

Tillsynsmyndighet för de lokala föreskrifterna är polismyndigheten. Överträdelser av lokala ordningsföreskrifter är straffbelagda. Den som uppsåtligt eller av oaktsamhet bryter mot lokala ordningsföreskrifter kan dömas till penningböter.

Lokala föreskrifter ska innan de träder i kraft, prövas av Länsstyrelsen.

Reviderade lokala ordningsföreskrifter för Göteborgs Stad

Stadsledningskontoret har nyligen reviderat de lokala ordningsföreskrifterna för Göteborgs Stad. Föreskrifterna har beslutats om i kommunfullmäktige (2024-12-12 § 543) och ligger nu hos Länsstyrelsen för prövning. Nytt i ordningsföreskrifterna efter revideringen är att förbud mot bruk av lustgas i berusningssyfte föreslås. Förbudets geografiska omfattning överensstämmer med samma geografiska omfattning som för alkoholförbud i ordningsföreskrifterna. De föreslagna förbudsområdena förekommer på flera platser runt om i staden, även på skolgårdar och förskolegårdar, när verksamhet enligt skollagen inte bedrivs.

Lustgasförbud och stadsmiljöförvaltningens verksamhet

Stadsmiljöförvaltningen har ett helhetsansvar för stadens offentliga rum och samlade framkomlighet. Förvaltningen ansvarar för många av de platser som de som bor, vistas och verkar i Göteborg använder och besöker varje dag. I sin myndighetsutövning, tillståndsprövning och förvaltning har stadsmiljöförvaltningen de lokala ordningsföreskrifterna till hjälp bredvid andra lagar och föreskrifter.

Förbud mot bruk av lustgas i berusningssyfte i de lokala ordningsföreskrifterna innebär inte att stadsmiljöförvaltningen direkt kommer åt den kostsamma hanteringsfrågan med insamling och återvinning av tomma lustgastuber exempelvis, då frågor om renhållning inte kan regleras i lokala ordningsföreskrifter, dessa regleras i miljöbalken (1998:808) respektive lagen (1998:814) med särskilda bestämmelser om gaturenhållning och skyltning med tillhörande föreskrifter. Förbudet mot lustgas i ordningsföreskrifterna innebär ett redskap för polisen att agera mot brukandet, för att på sikt stävja det. Om brukandet av lustgas på offentliga platser minskar, minskar samtidigt den problematik som rör stadsmiljöförvaltningen.

Stadsmiljöförvaltningen ser en viss risk med ett kommuntäckande förbud mot bruk av lustgas i offentliga miljöer, som föreslås i motionen. Ett kommuntäckande förbud kan anses vara för långtgående i en prövning hos Länsstyrelsen. Alltför långtgående föreskrifter riskerar även att tappa stöd i allmänhetens rättsmedvetande vilket kan leda till att respekten för bestämmelserna undergrävs, enligt förarbetena (prop. 1992/93:210 s. 142). Stadsledningskontoret har efter en remittering av förslag till reviderade lokala ordningsföreskrifter (bland annat till stadsmiljönämnden) redan föreslagit tydliga geografiska förbudsområden för bruk av lustgas, vars förekomst det ska finnas starka skäl för ur ordningssynpunkt. De förbudsområden som av stadsledningskontoret föreslås runt om i staden anser stadsmiljöförvaltningen vara väl övervägda och blir extra tydliga för såväl dem som har att efterleva dem som att tillämpa tillsynen av dem, då de i förslaget överensstämmer med alkoholförbudets geografiska omfattning.

Omvärldsbevakning

Exempel på andra kommuner som bedömt att bruk av lustgas på offentlig plats typiskt sett kan innebära ordningsstörningar är Bollnäs kommun, Nacka kommun, Vallentuna kommun och Partille kommun. Dessa kommuner har infört en reglering om förbud mot lustgas i sina lokala ordningsföreskrifter inom geografiskt begränsade och tydligt utformade områden. I regel följer dessa områden de förbudszoner som gäller för förbud mot bruk av alkohol. För Nacka och Vallentuna gäller förbud mot lustgas även på skol- och förskolegårdar.

Sedan stadsledningskontoret remitterade sitt förslag om reviderade lokala ordningsföreskrifter har utredningen *En trygg uppväxt utan nikotin, alkohol och lustgas* (SOU 2024:23) föreslagit ett nationellt förbud mot försäljning av lustgas till personer under 18 år och en kraftig begränsning av försäljningen till dem över 18 år. Försäljning till näringsidkare är tillåten om lustgasen behövs i näringsverksamheten. Förbudet föreslås börja gälla den 1 januari 2026.

Stadsledningskontoret har ändå gått vidare med sin föreslagna reglering av lustgas i de lokala ordningsföreskrifterna då bedömningen är att det kan finnas behov av den, i vart fall tills det går att se så pass positiva effekter av förbudet att behovet ur ett ordningsperspektiv av en fortsatt reglering saknas.

Förvaltningens bedömning

Stadsmiljöförvaltningen anser att den i motionen föreslagna åtgärden om att införa ett kommundäckande förbud mot missbruk av lustgas i offentliga miljöer i Göteborgs lokala ordningsföreskrifter, inte bör genomföras. Detta med anledning av att stadsledningskontorets förslag till lokala föreskrifter för Göteborgs Stad redan innehåller omfattande förbudszoner för bruk mot lustgas i berusningssyfte på många offentliga platser runt om i staden, inklusive skolgårdar och förskolegårdar, när verksamhet enligt skollagen inte bedrivs. Utöver det ser stadsmiljöförvaltningen en risk i att ett kommundäckande förbud skulle kunna anses vara en för långtgående åtgärd i en prövning av föreskrifterna samt att respekten för bestämmelserna riskerar att undergrävas. Stadsmiljönämnden anser att stadsledningskontorets förslag är väl övervägt och ser ur förvaltningens synvinkel inte något behov av ytterligare regleringar av förekomsten.

Gunilla Åkerström
Avdelningschef
Utemiljöer och stadsliv

Anders Ramsby
Förvaltningsdirektör
Stadsmiljö